

Verkondiging zondag 28 maart 2010 - Palm- en Passiezondag

Gereformeerde Kerk Loosdrecht

Ds. Stefan Dijkhuizen

Lezingen: Exodus 11: 1-10 & Lucas 19: 28-40

Verkondiging:

Geliefden van onze Heer,
vandaag, Palmpasenzondag, begint de Goede of Stille Week. De week van het Paasfeest. Het episch centrum van ons hele, liturgische jaar. Hier komt alles samen, van hieruit zal straks alles weer beginnen.

Nu we op de drempel staan van die belangrijkste week van het jaar wil ik met jullie kijken naar dat prachtige gedicht van Huub Oosterhuis, dat hier al de hele Veertigdagentijd op het doek voor in de kerk hangt. Voor het gemak heb ik het ook maar even gekopieerd en op alle stoelen gelegd.

Laten we het eerst nog een keer lezen. Dat hebben we vast al eens gedaan, maar in de diensten zelf is er nog geen aandacht aan besteed.

HET KAN

We willen dat het zo is

We hopen dat het zo wordt

Wij denken dat het niet kan

Wij zingen dat het zal zijn

En als er liefde is

Dan zal het al kan het niet

Dan kan het omdat het moet

Omdat het zo niet meer kan

Laten we even een paar tellen nemen om het nog eens te herlezen en even te laten zakken bij onszelf

Een prachtig gedicht. Een geloofsbelijdenis bijna, een uitroep van geloof: 'Dan zal het en dan kan het!'

Ik zou bijna willen stellen dat deze woorden precies weergeven waarom wij hier samenkomen, waarom we kerk zijn. Omdat er uiteindelijk niets anders op zit dan te blijven hopen. Te blijven geloven. Te blijven zingen ook. Te blijven liefhebben.

Misschien is het weel reden genoeg om kerk voor te zijn: Om de verwachting die uit een gedicht als dit spreekt, levend te houden.

Het is echter niet zo moeilijk om hier meteen kritische vragen bij te stellen. Dat zit een beetje in ons. En bovendien is het ook helemaal niet zo eenvoudig om zo vol verwachting te kunnen leven en geloven.

Want, zou je kunnen zeggen, wat is dan dat 'het' waar steeds over gesproken wordt? 'We willen dat het zo is. We hopen dat het zo wordt...'

Het spijt me, maar een eenvoudig antwoord is er niet. Zodra er trouwens te veel en te vaak eenvoudige antwoorden worden gegeven op de grote vragen van het leven, hier in de kerk, maar net zo goed daarbuiten, dan past er enige gezonde achterdocht.

Laten we 'het' er maar op houden dat het gaat om een wereld en een leven waarin geloof, hoop en liefde tot volledige werkelijkheid zijn geworden. Tastbaar en voelbaar, voor iedereen. Daar hopen we op, daar geloven we in. Daar bidden we om, daar zingen we over, steeds weer.

Maar, zo hoor ik mezelf denken, waar houden dan de hoop en de verwachting op, en wordt het naïef, en tegen beter weten in? Met oogkleppen voor? Hemelstaarderij?

Zolang wij echter het geloof kunnen houden dat het om ons mensen gaat, om deze wereld en deze tijd, dan is het niet zo naïef. Daar zal het dus ook iedere zondag, en eigenlijk altijd, over moeten gaan, om die verhalen over verlangen en verwachting te vertalen in mensentaal, in mensenwoorden. Handen en voeten geven.

Daarbij, zolang er geen alternatief is voor een geloof dat je ten diepste vertrouwt 'dat het kan' en 'dat het zal zijn', dan kun je ook niet anders.

Daarom vanmorgen een pleidooi voor deze woorden hier aan de muur. Niet omdat het zo moet, of alleen maar zo kan, maar omdat ze ons een blikrichting geven. Een verlangen en een kracht om toch door te gaan. Daar is de kerk voor: De hoop die in ons is, levend houden.

Deze woorden spreken kernachtig over betekenis van de week die komt, die vandaag is begonnen. Een week, waarin wegen dood lopen, maar waarin ook blijkt dat dat het laatste woord niet is. Niet kan zijn en niet zal zijn.

Het zijn ook woorden waaraan ik steeds moet denken in de nieuwsstroom over het misbruik in de kerk dat maar aanhoudt en aanhoudt. Ook dan denk ik steeds weer: Zo kan het niet meer, als er liefde is, dan moet het eruit, dan moet het gezegd, net zolang tot de onderste steen boven is.

Ook hiervoor geldt dat er geen eenvoudige antwoorden zijn, en ook geen eenduidige antwoorden. Ja, wel voor de slachtoffers: Recht! De kerk kan zich echter niet verschuilen achter wat de paus zegt en schrijft, een bisschop die wel of niet aftreedt. Het gaat over heelmaking, het gaat over een fundamentele terugkeer naar de diepste waarden van ons geloof: liefde delen zodat er nog meer liefde kan ontstaan.

En dan horen we God dit zeggen tegen de farao:

'Tegen middernacht zal ik rondgaan door Egypte, en dan zullen alle eerstgeborenen in het land sterven, van de eerstgeborene van de farao, tot die van de laagste slavin. Overal in Egypte zal luid gejammerd worden, zo luid als men nog nooit heeft gehoord en ook nooit meer horen zal. .. Dat zal u doen beseffen dat de HEER onderscheid maakt tussen Egypte en Israël.'

Zo lezen we dat verhaal over de laatste plaag die Egypte treft. De tiende, en daarmee ook aller-verschrikkelijkste en meest vernietigende. De dood van alle eerstgeborenen. Was door de vorige negen rampen vooral het heden en het hier-en-nu getroffen, het vee, de oogst, de gezondheid, nu is ook de toekomst geslagen, helemaal weg.

Durven we hier de naam van God aan te verbinden? Wat heeft dit –nota bene- in hemelsnaam nog met de woorden en de strekking van dat gedicht te maken?

De enige weg om hier iets van te maken, iets van te kunnen geloven, en dat heb ik in de afgelopen weken bij onze gang door Exodus al vaker gezegd, is door dit niet te willen lezen als een historische gebeurtenis, of in ieder geval veel meer dan dat. Elke weg die dat immers wel doet, elke religie en elke kerk die zo gelooft, dreigt onvermijdelijk een 'wij' dat beter is dan een 'zij'. Sterker nog, die dreigt een ondergang in een oorlog met op de helmen en op het wapentuig geschreven: 'Gott mit uns' en 'Insha' Allah'.

Daarom kunnen we niet anders dan deze gebeurtenis te lezen in het licht van het lange verhaal van Exodus, de herinnering aan de bevrijding. Waarin het steeds weer gaat over duisternis en licht, over verdrukking en verlossing, over vernedering en verhoging. Het heeft zijn functie voor Israël dan ook niet gekregen als historisch verslag, maar veel meer als een liturgie, als een geloofsbelijdenis.

Ieder jaar weer namelijk worden deze verhalen gelezen om de vrijheid te vieren en te gedenken. En dat is precies wat liturgie is: Vieren en gedenken. Wij zijn geen slaven, wij kennen geen farao. Wij zijn niet bestemd voor uitbuiting, deze wereld mag niet gebouwd worden op macht en welvaart ten koste van anderen. Nog meer dan dat, willen het verhalen zijn waarmee je het leven aan kan. Die je op de been houden en die je van tijd tot tijd ook corrigeren.

Steeds weer blijkt toch dat mensen profeten nodig hebben om te herinneren aan de vrijheid en de ruimte en respect voor elk menselijk wezen. Egypte, Angstland, zo hoorden we, kan en mag niet zijn. Eruit! Sta op! Steeds weer hebben wij daarom profeten, dichters, roepers en zieners nodig die zeggen: Het kan!

De sleutel tot verstaan van dit – als je het letterlijk wil nemen ronduit griezelige verhaal- zit in de verzen die ik net voorlas, en dan in het bijzonder in het onderscheid dat God zal maken, aan het einde van vers 7: 'de HEER maakt onderscheid tussen Egypte en Israël.'

Met de woorden van Oosterhuis in ons hoofd zal het dan dus gaan om onderscheid, om scheiding. Scheiding zoals die er was bij de schepping. Niet duister moet zijn, maar licht, dat zijn toch ook Gods eerste woorden! Niet de chaos, niet de oervloed, maar het leven in vrede, ruimte om te bewegen. Niet de dood, maar het leven. Niet de verdrukking, maar de opstanding, de oprichting van elk mens.

In deze verzen gaat het niet om een wrede God die dood en verderf zaait – ik weiger het zo te lezen – maar om een liturgische verwoording om uit te drukken waar het in de hele Bijbel om draait: God brengt scheiding aan, God maakt vrij, geeft ruimte om op te ademen.

Daarom zullen komende week en alle diensten daarin één grote liturgie vormen. Om te vieren en te gedenken. Om te zien dat ook Jezus zich hoogstpersoonlijk verbond met die God, met dat verhaal van bevrijding en verlossing. Je zou kunnen zeggen: In Jezus is die weg van onderscheid maken, de weg die leven geeft, geheel menselijk geworden. In hem werd als bij geen ander zichtbaar dat het kan, dat het zo is. Dat we denken dat het niet kan, maar dat we het wel hopen, geloven en zingen kunnen.

In de Paasweek zetten we zo, in de liturgie, al vierend en gedenkend, de hoofdzaken nog eens op een rijtje: Schepping, verlossing, opstanding, nieuw en vernieuwd leven, levende hoop. Niets meer en niets minder.

En dit verhaal van vandaag, deel van Israëls bevrijding, wil voor ons als gemeente, als mensen van God, niets anders zijn dan de roeping uit de chaos van deze wereld, tot een leven waar recht en gerechtigheid werkelijkheid kunnen worden.

Op Palmzondag, op deze drempel van de week van leven en dood, gaat het om de herkenning daarvan. Herkenning, langs de weg die Jezus gaat. Bij zijn intocht in dit leven.

Om het verlangen dat we toch allemaal hebben. Om het te kunnen en willen zien. Om nooit meer die roep tot de vrijheid te vergeten. Om in alle, vaak zo gruwelijke actualiteit van de wereldgeschiedenis en van ons eigen bestaan, de gedachtenis, de hoop en de verwachting toch levend te houden. Wie viert er mee?

We willen dat het zo is
We hopen dat het zo wordt
Wij denken dat het niet kan
Wij zingen dat het zal zijn
En als er liefde is
Dan zal het al kan het niet
Dan kan het omdat het moet
Omdat het zo niet meer kan

In de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Amen.